

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ

ATHENS UNIVERSITY
OF ECONOMICS
AND BUSINESS

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Επιβλέπων Καθηγητής: Γ. Αλογοσκούφης

Ακαδημαϊκό Έτος: 2025-2026

ΒΑΣΙΛΑΚΟΥ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ-ΜΑΡΘΑ ο1230013

ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΑ ο1230142

ΟΡΦΑΝΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ-ΜΑΡΙΟΣ ο1230149

Τι είναι ο αγροτικός τομέας;

Αγροτικός τομέας, γνωστός και ως πρωτογενής τομέας, είναι ο κλάδος της οικονομίας που ασχολείται με την παραγωγή πρώτων υλών και τροφίμων μέσω της άμεσης εκμετάλλευσης της φύσης. Αποτελείται από τέσσερις βασικές δραστηριότητες:

- τη γεωργία
- την κτηνοτροφία
- τη δασοκομία
- την αλιεία

Φάση I (1950-1960): Μεταπολεμική Ανασυγκρότηση & Κυριαρχία του Τομέα

Κοινωνικοοικονομικό Πλαίσιο:

- Περίοδος ανάκαμψης μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και τον Εμφύλιο.
- Ο αγροτικός τομέας λειτουργεί ως βασικός πυλώνας της εθνικής οικονομίας.

Κύρια Χαρακτηριστικά:

- **Δημογραφική & Εργασιακή Δομή:** Πάνω από το 50% του ενεργού πληθυσμού απασχολείται στον πρωτογενή τομέα.
- **Παραγωγικό Μοντέλο:** Βασίζεται σε έντονη χειρωνακτική εργασία και σε παραδοσιακές μεθόδους (χρήση ζωικής έλξης).
- **Εξωτερικό Εμπόριο:** Η εξαγωγή προϊόντων (καπνός, ελιές, σταφίδες) καθορίζει κατά κύριο λόγο το εμπορικό ισοζύγιο της χώρας.

Φάση II (1961-1979): Αστυφιλία, Μηχανοποίηση & Συνθήκες Ευρωπαϊκής Ένταξης

Κοινωνικοοικονομικό Πλαίσιο:

- Ταχεία αστικοποίηση και μαζικές μεταναστεύσεις (εσωτερικές και προς τη Δυτική Ευρώπη).
- Σημαντική συρρίκνωση του αγροτικού πληθυσμού, δημιουργώντας έλλειψη εργατικού δυναμικού.

Δομικές Αλλαγές & Εκσυγχρονισμός:

- **Μηχανοποίηση:** Επιταχυνθείσα εισαγωγή γεωργικών μηχανημάτων ως αντίδραση στην έλλειψη εργατικών χεριών.
- **Προσανατολισμός στην ΕΟΚ:** Η έναρξη διαπραγματεύσεων και η τελική ένταξη στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) το 1979 σηματοδοτεί σημείο καμπής.
- **Αρχή Επαναπροσανατολισμού:** Προετοιμασία για την Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ) με στροφή προς πιο εμπορικά προϊόντα (π.χ. βαμβάκι, ντομάτες) σε βάρος κάποιων παραδοσιακών.

Φάση III (1979-2000): Η Εποχή της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ)

Καθοριστικός Παράγοντας:

Η πλήρης εφαρμογή της ΚΑΠ μετά την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

Βασικά Εργαλεία Πολιτικής & Επιπτώσεις:

Οικονομική Στήριξη: Ο τομέας γίνεται κύριος δέκτης ευρωπαϊκών κονδυλίων και επιδοτήσεων.

Οικονομική Σταθερότητα: Εισαγωγή συστημάτων εγγυημένων τιμών και άμεσων επιδοτήσεων, οδηγώντας σε αύξηση και σταθεροποίηση των αγροτικών εισοδημάτων.

Δομικός Μετασχηματισμός: Ο εκσυγχρονισμός εντάθηκε, αλλά δημιουργήθηκαν και νέες ανισοροπίες (π.χ. μετατόπιση παραγωγής).

Αναγνώριση Νέων Προκλήσεων:

Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις: Αρχική ενημέρωση για τα αρνητικά αποτελέσματα του μοντέλου της εντατικής καλλιέργειας στο περιβάλλον.

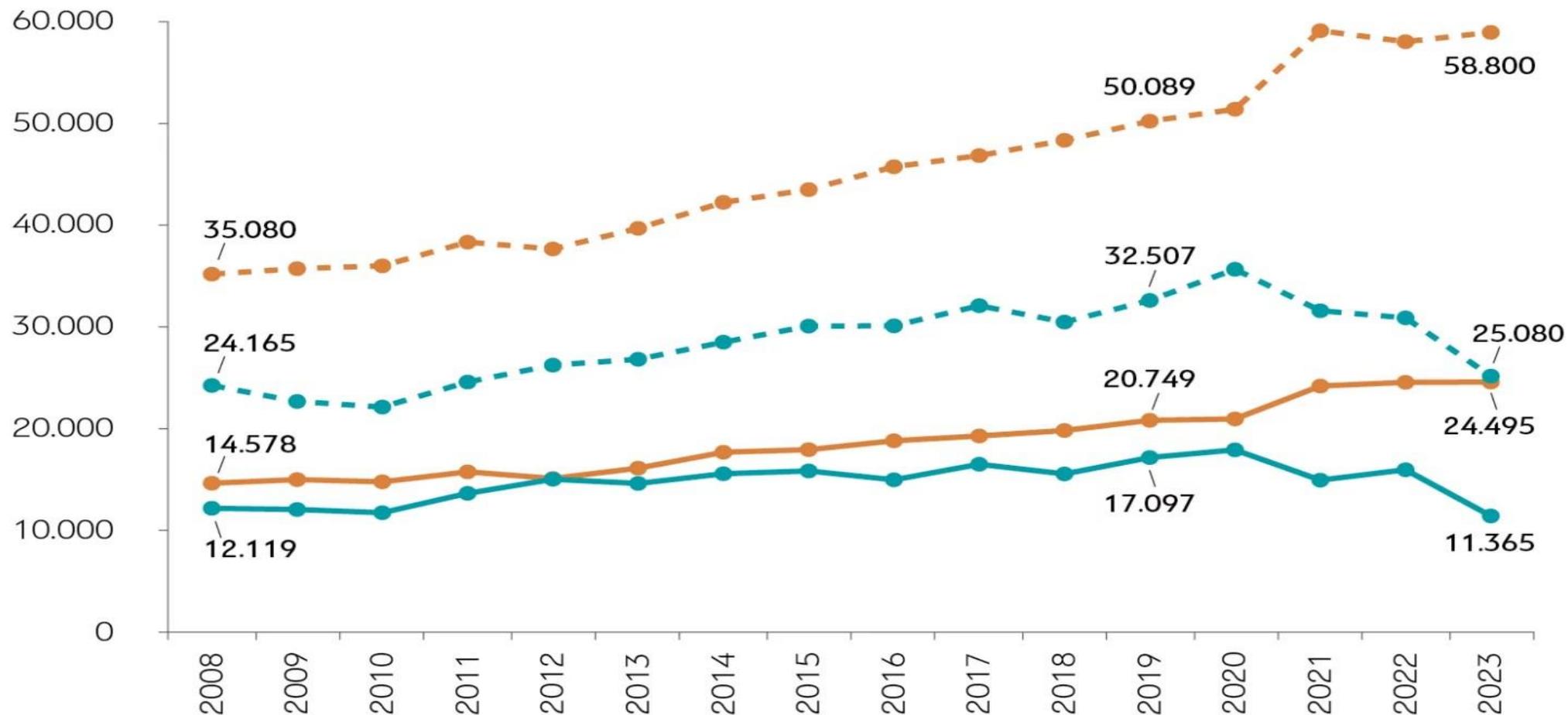
Κύριες Τάσεις του Αγροτικού Τομέα Κατά τη Περίοδο 2000-2025

1. Μείωση και γήρανση των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα (εγκατάλειψη αγροτικού τομέα, αύξηση μέσου όρου ηλικίας αγροτών).
2. Συγκέντρωση και εκσυγχρονισμός (αύξηση επενδύσεων σε μηχανοποίηση, θερμοκήπια, αρδεύσεις).
3. Διαφοροποίηση παραγωγής και εξαγωγικός προσανατολισμός (έμφαση σε προϊόντα υψηλότερης αξίας).
4. Ανάπτυξη βιολογικής γεωργίας (ενδιαφέρον για εναλλακτικές αγορές).
5. Κλιματική αλλαγή (εντονότερα καιρικά φαινόμενα).
6. Διαρθρωτικά ζητήματα διακυβέρνησης/χρηματοδοτήσεων (σκάνδαλα καταχρήσεων χρηματοδοτικών έργων).

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

- Η βιομηχανία τροφίμων και ποτών αποτελεί τον βασικότερο κλάδο του ελληνικού αγροτικού τομέα.
- 1995-2006: η ποσοστιαία συμμετοχή του αγροτικού προϊόντος στο ΑΕΠ μειώθηκε. Το 1995 το ποσοστό συμμετοχής ήταν 10%, το 2004 ανέρχεται στο 4,3%, ενώ το 2006 ήταν 3,3%.
- Το 2008, η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία του αγροτικού τομέα αντιστοιχούσε στο 2,8% του ελληνικού ΑΕΠ, ενώ στην περίοδο της κρίσης μειώθηκε κατά 25%.
- 2010-2024: η συνολική αξία της αγροτικής παραγωγής παραμένει σταθερή γύρω από τα 7-9 εκατομμύρια ευρώ ετησίως.
- Το 2021, η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία του πρωτογενούς τομέα αντιστοιχούσε στο 3,9% του ΑΕΠ της χώρας.
- Το ποσοστό της αγροτικής προστιθέμενης αξίας ως ποσοστό του ΑΕΠ παραμένει σταθερό μέχρι το 2005. Από το 2006 και κυρίως τη περίοδο της οικονομικής κρίσης παρουσιάζεται μία πτωτική τάση της τάξεως του 2%.
- Το 2023, η συνολική παραγωγή μειώθηκε κατά 1,4% σε σχέση με το 2022.
- Την ίδια χρονιά, ο αγροτικός τομέας συνείσφερε 7 δισεκατομμύρια ευρώ στο ΑΕΠ της χώρας σε όρους ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας (3,6% από τη συνολική εγχώρια ΑΠΑ).
- Η πραγματική ΑΠΑ μειώθηκε κατά 25,55%, το οποίο είναι πρωτόγνωρο για τον ελληνικό αγροτικό τομέα.
- Η αξία παραγωγής και η ΑΠΑ ανά εργαζόμενο συνεχίζουν την πτωτική τους πορεία τα τελευταία τρία χρόνια.

Γράφημα. Αξία παραγωγής & ΑΠΑ ανά απασχολούμενο* στον Αγροτικό Τομέα (€, ίσης αγοραστικής δύναμης σε σταθερές αξίες 2015)**

- - Αξία παραγωγής ανά απασχολούμενο – Ελλάδα
 ● - Αξία παραγωγής ανά απασχολούμενο – ΕΕ-27
- - ΑΠΑ ανά απασχολούμενο – Ελλάδα
 ● - ΑΠΑ ανά απασχολούμενο – ΕΕ-27

ΕΞΑΓΩΓΕΣ

Τη περίοδο 2005-2019, ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεγέθυνσης φτάνει το 3,9%, ενώ τη περίοδο 2020-2023 υπερβαίνει το 7,4%.

2009-2014: η ελληνική οικονομία βιώνει οικονομική κρίση. Παρόλα αυτά, οι εξαγωγές παρέμειναν σχετικά σταθερές.

2020-2024: ισχυρή επικράτηση του εξαγωγικού τομέα. Οι εξαγωγές τροφίμων και ζώων αυξήθηκαν κατά 73%, φτάνοντας τα 8,26 δισεκατομμύρια ευρώ.

2000-2008: οι εξαγωγές αυξάνονται με σταθερό ρυθμό. Τα βασικά εξαγωγικά προϊόντα είναι το ελαιόλαδο, τα φρούτα και λαχανικά.

2015-2019: συντελείται η διεύρυνση του ελληνικού εξαγωγικού κλάδου σε επεξεργασμένα αγροτικά προϊόντα (γαλακτοκομικά, τυποποιημένα προϊόντα).

2024-2025: έντονα καιρικά φαινόμενα και διεθνείς εμπορικοί περιορισμοί προκάλεσαν ορισμένους φραγμούς στις εξαγωγές συγκεκριμένων προϊόντων.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

1. Πολύ Μικρές και Κατακερματισμένες Αγροτικές Εκμεταλλεύσεις

- Το 2020, οι χρησιμοποιούμενες αγροτικές εκτάσεις δεν ξεπερνούσαν τα 53 στρέμματα, αριθμός πολύ μικρότερος συγκριτικά με εκείνον την Ε.Ε (17,1 στρέμματα).
- Οι μικρές εκτάσεις εμποδίζουν την ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό του αγροτικού εξοπλισμού και των εγκαταστάσεων, με αποτέλεσμα να μην αξιοποιούνται οι αυξανόμενες αποδόσεις κλίμακας, ενώ ταυτόχρονα παγιώνεται το απαρχαιωμένο φυσικό κεφάλαιο και η χαμηλή παραγωγικότητα της εργασίας.
- Φυσικά, η πηγή των δυσχερειών αυτών είναι η γεωγραφική μορφολογία της Ελλάδας, το επιχειρηματικό μοντέλο (μικροεπιχειρήσεις, οικογενειακές επιχειρήσεις), η μικρή φορολόγηση των αγροτικών εκτάσεων και τα διάφορα οικονομικά κίνητρα διατήρησης μικρο-καλλιεργειών.

2. Ηλικία Αγροτών

- Στον αγροτικό τομέα, η μέση ηλικία των απασχολούμενων όλο και αυξάνεται.
- Το 2007, το 57% του εργατικού δυναμικού ήταν άνω των 45 ετών.
- Το 2020, το 65% του εργατικού δυναμικού ήταν άνω των 55 ετών, με το μεγαλύτερο ποσοστό (37,1%) να αντιστοιχεί σε άτομα τουλάχιστον 65 ετών.
- Οι αγρότες μεγάλης ηλικίας υστερούν σε εκπαιδευτικό επίπεδο, επομένως δεν μπορούν να συμβαδίσουν με τις τεχνολογικές εξελίξεις του τομέα, οι αποφάσεις που λαμβάνουν απαιτούν περισσότερο χρόνο, με αποτέλεσμα την απώλεια χρόνου και χρημάτων για επιχειρηματική επέκταση, φυσικού κεφαλαίου, κατάρτισης και υιοθέτησης των νέων τεχνολογιών.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

3. Χαμηλό Επίπεδο Τεχνικής Εκπαίδευσης Αγροτών

- Το 2020, το 0,7% των αγροτών είχε εξειδίκευση πάνω στον αγροτικό τομέα, το 5,2% είχε μία βασική εκπαίδευση, ενώ το 94,1% είχε μόνο πρακτική εμπειρία.
- Οι απασχολούμενοι με χαμηλό επίπεδο τεχνικής εκπαίδευσης αδυνατούν να μετακινηθούν σε άλλους τομείς εκτός του αγροτικού,
- Δεν μπορούν να παρακολουθήσουν και να εφαρμόσουν τις νέες τεχνολογικές προόδους του αγροτικού τομέα.

4. Δυσμενής Εξέλιξη του Κόστους Παραγωγής

- Η παγκόσμια οικονομική κρίση οδήγησε στην αύξηση του πληθωρισμού κυρίως σε αγροτικές εισροές, όπως τα λιπάσματα (+72,3%), την ενέργεια (+29%) και τις ζωοτροφές (+39,3%).
- Οι μεταβολές του κόστους των εισροών ξεπερνούσαν τον πληθωρισμό.
- Μέρος της αύξησης του κόστους μετακυλίστηκε στις τιμές των αγροτικών προϊόντων.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

5. Κλιματική αλλαγή & Διαχείριση Υδάτων

- Η κλιματική αλλαγή έχει αρνητική επίπτωση στον αγροτικό τομέα.
- Μείωση των βροχοπτώσεων —————> Προβλήματα διαθεσιμότητας αρδευτικού ύδατος, ερημοποίηση.
- Έντονα καιρικά φαινόμενα-Πλημμύρες —————> Καταστροφή γεωργικών εκτάσεων, σοδειών.

6. Έλλειψη Επενδύσεων

- Με τη πάροδο του χρόνου οι επενδύσεις στον αγροτικό τομέα βιώνουν μία κάμψη.
- Το 2008, οι ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου ήταν 2,21 δισεκατομμύρια ευρώ, ενώ το 2020 έφτασαν τα 1,54 δισεκατομμύρια ευρώ.
- Παρατηρούμε μία μείωση της τάξεως του 30%.
- Τη περίοδο της κρίσης, οι επενδύσεις βρίσκονταν στο χαμηλότερο επίπεδό τους (870 εκατομμύρια ευρώ).

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΟΝ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

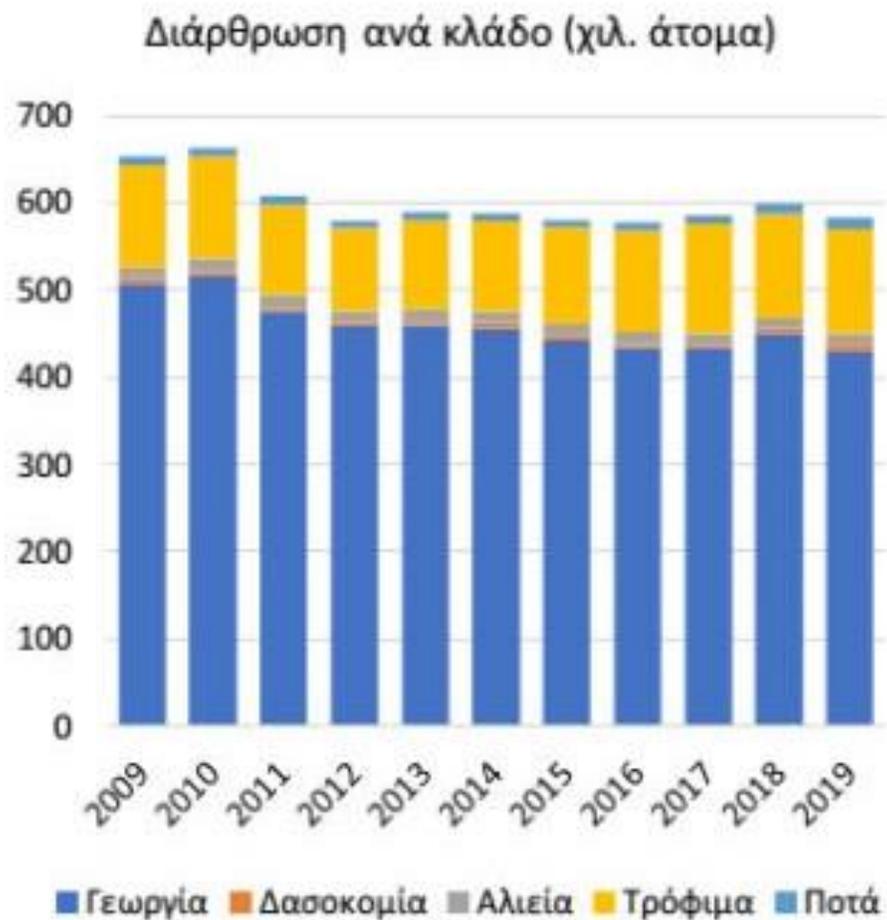
- Στις αρχές της δεκαετίας του 2000, η απασχόληση στον πρωτογενή τομέα υπέστη μείωση από 15,2% σε 11%.
- Μέχρι το 2007, το εργατικό δυναμικό του αγροτικού τομέα καταλάμβανε το 12% της συνολικής απασχόλησης.
- Με τη πάροδο των χρόνων η απασχόληση παραμένει σταθερή, έως και σήμερα, στο 12%.
- Σημαντική συνεισφορά στη απασχόληση αποτελούν και οι μετανάστες.
- Τη δεκαετία του 2000, περίπου το 17,5% των μεταναστών εργάζονταν στον πρωτογενή τομέα, ενώ μέχρι σήμερα αυτό το ποσοστό έχει μειωθεί στο 9,7%.
- Τη περίοδο 1990-2007, η απασχόληση των γυναικών στον αγροτικό τομέα παρουσιάζει μία σημαντική αύξηση και αποτελούν το 43% του εργατικού δυναμικού.

Αιτίες Χαμηλού Ποσοστού Απασχόλησης στον Αγροτικό Τομέα:

1. Μεταστροφή της οικονομίας προς τους τομείς των υπηρεσιών και της βιομηχανίας.
2. Γήρανση αγροτικού πληθυσμού και αποστροφή των νέων από τον γεωργικό τομέα.
3. Κρίση
4. Εφαρμογή και επιδοτήσεις της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής → Μηχανοποίηση, Μείωση εργατικού χρόνου.

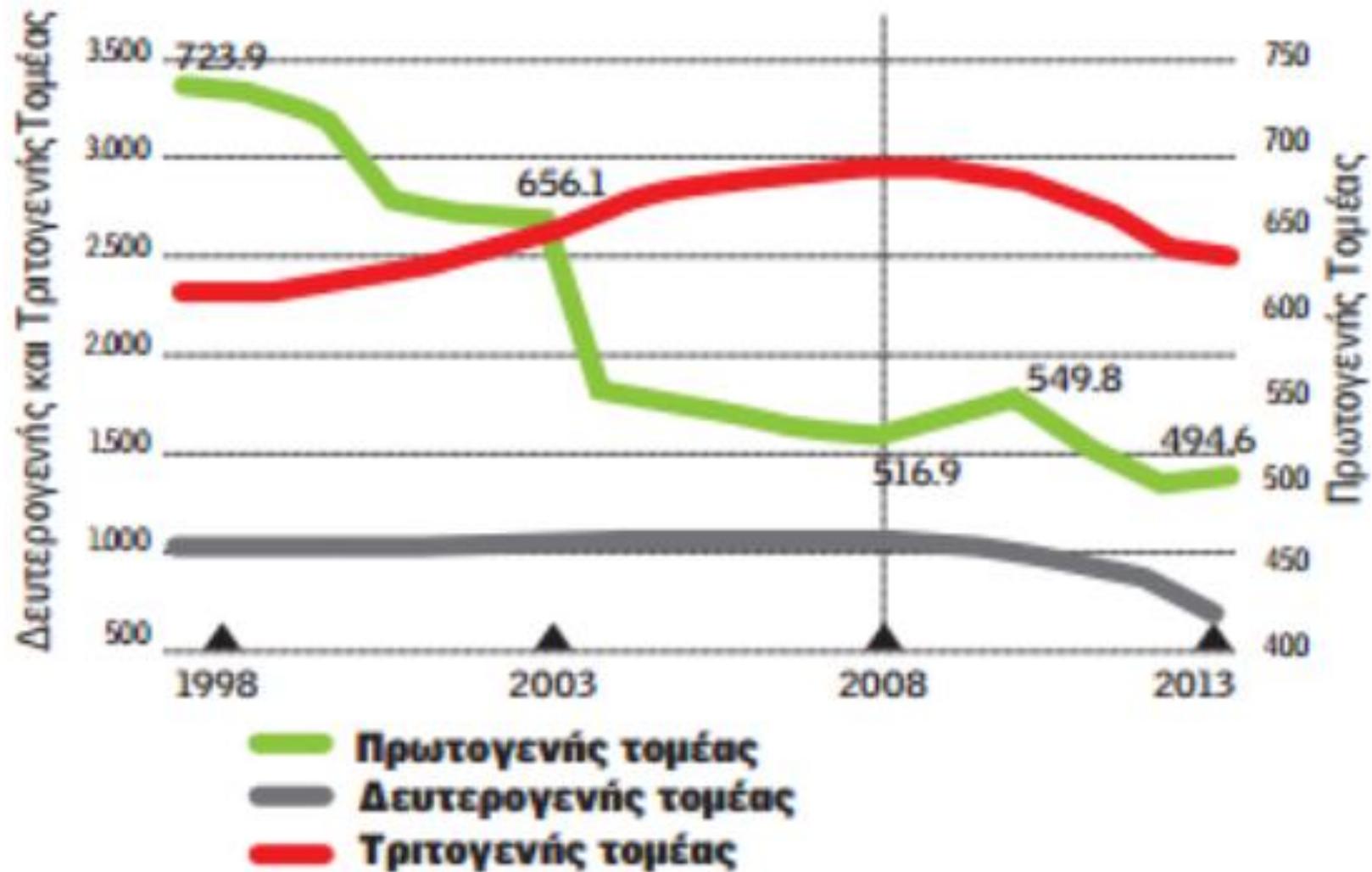
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΟΝ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

Διάγραμμα: Απασχόληση στον πρωτογενή τομέα και τη βιομηχανία τροφίμων-ποτών

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα: Εργατικό Δυναμικό & Απασχόληση στους Τομείς της Οικονομίας

ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

- Ο αγροτικός τομέας χαρακτηρίζεται από μικρές εκτάσεις γης και η εκμετάλλευσή του παραμένει περιορισμένη.
- Η συνολική αγροτική έκταση της Ελλάδας εκτιμάται περίπου σε 5,3 εκατομμύρια εκτάρια.
- 8 στους 10 αγρότες καλλιεργούν έκταση μικρότερη των 5 εκταρίων (50 στρέμματα).
- Το 2005, τα καλλιεργήσιμα αγροτεμάχια έφταναν το 30% των συνολικών εκτάσεων γης, γεγονός που οφείλεται στην μορφολογία των εδαφών.
- Μεταξύ 2000 και 2010 υπήρξε μία μείωση στη εκμετάλλευση των αγροτεμαχίων της τάξεως του 12%.
- Οι αροτραίες γεωργίες καταλαμβάνουν το 56,6%, οι μόνιμες καλλιέργειες ανέρχονται στο 35,7%, ενώ το υπόλοιπο ποσοστό αποτελεί αγρανάπαυση.
- Το 2019 οι αγροτικές περιοχές καταλάμβαναν το 62,64% της συνολικής εδαφικής έκτασης.

Προκλήσεις & Κίνδυνοι:

1. Οι μειωμένες καλλιεργούμενες εκτάσεις υπονομεύουν την ανταγωνιστικότητα και τη παραγωγική δύναμη του ελληνικού αγροτικού τομέα.
2. Η αστικοποίηση απειλεί να μειώσει τη διαθέσιμη καλλιεργούμενη γη.
3. Η γήρανση των αγροτών και η αποστροφή των νέων από αυτόν τον τομέα επιβραδύνουν σημαντικά την ανάπτυξη του αγροτικού τομέα.

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΦΥΤΙΚΗΣ-ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Η κατανομή φυτικής-κτηνοτροφικής παραγωγής είναι σε αναλογία 70:30.

Το 2019, η συνολική αξία της αγροτικής παραγωγής ήταν 10.704,5 εκατομμύρια ευρώ με κύρια προϊόντα:

- Φρούτα (21,7%)
- Λαχανικά & Κηπευτικά (18,8%)
- Βιομηχανικές Καλλιέργειες (8,2%)
- Ελαιόλαδο (7,5%)
- Δημητριακά (6,4%)
- Αιγοπρόβατα (5,5%)

Η σπουδαιότητα αυτού του τομέα δεν πέρασε απαρατήρητη από ορισμένα διορατικά άτομα που θέλησαν να επενδύσουν στον κλάδο της γεωργίας. Τα τελευταία χρόνια έχει αρχίσει να εμφανίζεται ένα ρεύμα νεοφυών τεχνολογικών επιχειρήσεων (Ag Tech start ups) με επίκεντρο την βελτιστοποίηση της παραγωγής, του εξοπλισμού, της διαχείρισης, και γενικά την ενδυνάμωση του αγροτικού τομέα με τη βοήθεια της τεχνολογίας και της επιστήμης.

Η βελτίωση του γεωργικού τομέα απαιτεί ένα μείγμα πολιτικών μεταρρυθμίσεων:

- υιοθέτησης νέας τεχνολογίας,
- ανάπτυξης υποδομών
- βελτίωσης δεξιοτήτων.

Παρακάτω παρουσιάζονται οι βασικές δράσεις που μπορούν να βελτιώσουν σημαντικά την παραγωγικότητα της γεωργίας, τη βιωσιμότητα και το εισόδημα των αγροτών:

1. Ενίσχυση των Γεωργικών Υποδομών

- Βελτίωση των αγροτικών δρόμων, των εγκαταστάσεων αποθήκευσης και των ψυκτικών αλυσίδων για τη μείωση των απωλειών μετά τη συγκομιδή.
- Ενίσχυση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή ηλεκτρική ενέργεια/καύσιμα και προώθηση ηλιακών αντλιών.

2. Διασφάλιση Σταθερών και Προβλέψιμων Γεωργικών Πολιτικών

- Οι αγρότες επενδύουν με χρονικό ορίζοντα πολλών ετών (μηχανήματα, δενδροκαλλιέργειες, άρδευση, αποθήκες). Εάν οι πολιτικές αλλάζουν συνεχώς, οι παραγωγοί φοβούνται να επενδύσουν. Έτσι, θα πρέπει να υπάρχουν :
 - Όχι συχνές αλλαγές σε επιδοτήσεις ή φορολογία
 - Μακροπρόθεσμες στρατηγικές για 5–10 χρόνια
 - Σταθερούς κανόνες στις εισαγωγές–εξαγωγές
 - Σταθερό πλαίσιο για περιβαλλοντικές απαιτήσεις και ελέγχους

3. *Αύξηση της Εκπαίδευσης και Κατάρτισης των Αγροτών*

Οι αγρότες χρειάζονται συνεχή εκπαίδευση σε νέες τεχνικές και τεχνολογίες.

Κατάρτιση σε νέες τεχνολογίες

- δορυφορική παρακολούθηση καλλιεργειών
- drone για ψεκασμούς

Βιώσιμες γεωργικές πρακτικές: Εφαρμογή μεθόδων που προστατεύουν το έδαφος, το νερό και το περιβάλλον, π.χ.:

- καλλιέργεια χωρίς όργωμα
- χρήση οργανικών λιπασμάτων
- σωστός κύκλος καλλιεργειών

Αποτελεσματική χρήση νερού: Οι αγρότες μαθαίνουν πώς να μειώνουν τη σπατάλη νερού:

- στάγδην άρδευση: Η στάγδην άρδευση είναι μια σύγχρονη, εξαιρετικά αποδοτική μέθοδος άρδευσης που παρέχει νερό (και θρεπτικά συστατικά/λιπάσματα, μέσω υδρολίπανσης) απευθείας στις ρίζες των φυτών, σταλάζοντάς το αργά μέσω ειδικών σωλήνων (σταλακτηφόροι). Εξοικονομεί σημαντικά νερό, μειώνει τα ζιζάνια και τα φυτοφάρμακα, αυξάνει την παραγωγή και την ποιότητα των καλλιεργειών και είναι ιδανική για περιοχές με περιορισμένο νερό ή για ευαίσθητες καλλιέργειες, με δυνατότητα πλήρους αυτοματισμού
- προγραμματισμός ποτίσματος σύμφωνα με τις ανάγκες του φυτού
- συλλογή και αξιοποίηση βρόχινου νερού

3. *Αύξηση της Εκπαίδευσης και Κατάρτισης των Αγροτών*

Βιολογική και αναγεννητική γεωργία: Οι αγρότες εκπαιδεύονται σε πρακτικές που:

- Μειώνουν την χρήση χημικών ουσιών
- Βελτιώνουν την ποιότητα του εδάφους
- Αυξάνουν την μακροχρόνια παραγωγικότητα

Διαχείριση επιβλαβών οργανισμών (παρασίτων): Εκμάθηση τρόπων αντιμετώπισης των παρασίτων και των ασθενειών μέσω:

- Φυσικών εχθρών
- Σωστής παρακολούθησης
- Ελάχιστης χρήσης χημικών

4. Ενίσχυση Πρόσβασης στην Αγορά

- Προώθηση Οργανώσεων Παραγωγών (Συνεταιρισμοί) ώστε οι αγρότες να αποκτούν μεγαλύτερη διαπραγματευτική δύναμη. Έτσι, θα επιτυγχάνεται η πρόσβαση σε μεγαλύτερες αγορές και η μείωση του κόστους ανά μονάδα.
- Ανάπτυξη ρυθμιζόμενων αγορών με διαφανή τιμολόγηση.
- Κάθετη ολοκλήρωση της παραγωγής για καλύτερο έλεγχο ποιότητας και κόστους. Αυτό σημαίνει πως οι παραγωγοί έχουν τη δυνατότητα να ελέγχουν περισσότερα στάδια της παραγωγής και της διάθεσης των προϊόντων τους.
- Επενδύσεις σε ψηφιακές πλατφόρμες που συνδέουν άμεσα αγρότες και αγοραστές με αποτέλεσμα να παρέχονται καλύτερες τιμές αφού μειώνονται οι μεσάζοντες και διευκολύνεται η πρόσβαση σε απομακρυσμένες αγορές.
- Ενθάρρυνση συμβολαιακής γεωργίας με δικλείδες προστασίας των αγροτών. Δηλαδή, συμφωνίες μεταξύ παραγωγών και αγοραστών (πχ σουπερμάρκετ, μεταποιητές) για την ποσότητα την τιμή και την ποιότητα.

5. Εστίαση στη Βιωσιμότητα και στην Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή

Η κλιματική αλλαγή επηρεάζει αρκετά τον αγροτικό τομέα:

- Ακραία καιρικά φαινόμενα
- Ξηρασία
- Απώλεια καλλιεργειών

Έτσι για να προστατευθεί η παραγωγή οι αγρότες μπορούν να υιοθετήσουν πρακτικές που κάνουν την γεωργία πιο ανθεκτική και βιώσιμη:

- Προώθηση της διαφοροποίησης των καλλιεργειών για τη μείωση της εξάρτησης από μεμονωμένες καλλιέργειες. Δηλαδή, αν ένας αγρότης βασίζεται στη καλλιέργεια ενός μόνο προϊόντος τότε η καταστροφή του από είτε καιρικά φαινόμενα είτε από κάποιο παράσιτο οδηγεί σε ολική απώλεια σοδειάς
- Ενθάρρυνση της διατήρησης του εδάφους, της δάσωσης και της συλλογής όμβριων υδάτων. Μέσω της συλλογής όμβριων υδάτων συγκρατείται καλύτερα η υγρασία σε περιοχές με ξηρασία με αποτέλεσμα καλύτερες αποδόσεις μακροπρόθεσμα.

6. Βελτίωση Πρόσβασης σε Χρηματοδότηση και Ασφάλιση.

- Βελτίωση πρόσβασης σε χρηματοδότηση και ασφάλιση.
- Παροχή δανείων χαμηλού επιτοκίου για εξοπλισμό, σπόρους και λιπάσματα.
- Επέκταση προγραμμάτων ασφάλισης καλλιεργειών χρησιμοποιώντας τεχνολογία ταχείας αποζημίωσης. (ασφάλιση παραγωγής)
- Προγράμματα πιστώσεων άνθρακα. Οι αγρότες μπορούν να κερδίζουν χρήματα επειδή: δεσμεύουν άνθρακα στο έδαφος (π.χ. no-till), φυτεύουν δέντρα μειώνουν εκπομπές με βιώσιμες πρακτικές. Αυτός ο «δεσμευμένος άνθρακας» μετατρέπεται σε πιστώσεις άνθρακα που αγοράζουν εταιρείες.

7. Προώθηση Σύγχρονων Γεωργικών Τεχνικών

- Ενθάρρυνση της γεωργίας ακριβείας (drones, αισθητήρες, δορυφορικά δεδομένα).
- Παροχή επιδοτήσεων ή κινήτρων για άρδευση, βελτιστοποίηση λιπασμάτων και εδαφολογικές αναλύσεις
- Κατασκευή και αναβάθμιση συστημάτων άρδευσης για τη μείωση της εξάρτησης από τις βροχοπτώσεις.
- Επέκταση της χρήσης ποικιλιών υψηλής απόδοσης και κλιματικά ανθεκτικών σπόρων.

Επίλογος

Η δεκαετία που πέρασε απέδειξε ότι η ελληνική γεωργία μπορεί να υιοθετήσει τεχνολογίες αιχμής, παρά τα εμπόδια. Η πρόκληση για τα επόμενα χρόνια είναι να κλείσει το χάσμα ανάμεσα στους μεγάλους και τους μικρούς παραγωγούς, να διασφαλιστεί η ψηφιακή πρόσβαση στην ύπαιθρο και να αξιοποιηθούν τα εργαλεία για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.

Η τεχνολογία αλλάζει τον τρόπο που παράγουμε, καταναλώνουμε και αντιλαμβανόμαστε την αγροτική ζωή. Και αν το παρελθόν της ελληνικής γεωργίας γράφτηκε με την εμπειρία, το μέλλον της φαίνεται να γράφεται με δεδομένα, εφαρμογές και συνεργασίες.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΑΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Wikipedia, 2018. *Συμφωνία Σύνδεσης Ελλάδας-ΕΟΚ*. [online] Διαθέσιμο στο <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CF%85%CE%BC%CF%86%CF%89%CE%BD%CE%AF%CE%B1_%CE%A3%CF%8D%CE%BD%CE%B4%CE%B5%CF%83%CE%B7%CF%82_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1%CF%82-%CE%95%CE%9F%CE%9A> [Πρόσβαση: 15 Δεκεμβρίου 2025]
- Γιοβάνης Ε., 2003. *Οι εξελίξεις της ελληνικής αγροτικής οικονομίας για την περίοδο 1950-1998*. Διαθέσιμο στο: Ιδρυματικό Αποθετήριο Πανεπιστημίου Θεσσαλίας <<https://ir.lib.uth.gr/xmlui/handle/11615/13221>> [Πρόσβαση: 15 Δεκεμβρίου 2025]
- Μακαντάση Φ. & Βαλέντης Η., 2024. *Ο Αγροτικός Τομέας στην Ελλάδα: Δυνατά σημεία και παθογένειες ενός από τους βασικότερους τομείς της ελληνικής οικονομίας*. Διαθέσιμο στο: www.dianeosis.org/2024/09/o-agrotikos-tomeas-stin-ellada/ [Πρόσβαση: 7 Δεκεμβρίου 2025]
- Δούκας Γ. & Μαραβέγιας Ν., 2024. *Η ελληνική αγροτική οικονομία: ιστορική συνέχεια και προοπτικές*. Διαθέσιμο στο: ResearchGate <https://www.researchgate.net/publication/379819676_E_ellenike_agrotike_oikonomia_istorike_synecheia_kai_prooptikes> [Πρόσβαση: 8 Δεκεμβρίου 2025]
- Αλεξιάδης Σ. & Κοκκίδης Σ. & Σπανέλλης Λ., 2007. *Τα Βασικά Χαρακτηριστικά του Ελληνικού Πρωτογενούς Τομέα*. Διαθέσιμο στο: <https://www.minagric.gr/images/stories/agropol/Greek/Agro_pol/Spanellis/Characteristics_Alexiadis_Sep2007.pdf> [Πρόσβαση: 8 Δεκεμβρίου 2025]
- Ξένος Γ., 2024. *Αγροτικός τομέας: θα χαθεί η μεγάλη ευκαιρία*; Διαθέσιμο στο: HUFFPOST <<https://www.huffingtonpost.gr/ikonomia/agrotikos-tomeas-tha-chathi-i-megali-efkeria/>> [Πρόσβαση: 9 Δεκεμβρίου 2024]
- Connect Business Insurance, 2025. *Innovations in Crop Insurance: How Technology is Transforming the Industry*. Διαθέσιμο στο: CBI.au <https://www.cbi.au/article/innovations-in-crop-insurance-how-technology-is-transforming-the-industry> [Πρόσβαση: 10 Δεκέμβρη 2025].
- Leher, 2025. *Modern farming methods of agriculture: techniques included*. Διαθέσιμο στο: Leher.ag <https://www.leher.ag/blog/modern-farming-techniques-explained> [Πρόσβαση: 10 Δεκέμβρη 2025].
- European Environment Agency, 2024. *EU adaptation policy in agriculture*. Διαθέσιμο στο: Climate-ADAPT <https://climate-adapt.eea.europa.eu/en/eu-adaptation-policy/sector-policies/agriculture> [Πρόσβαση: 10 Δεκέμβρη 2025].
- Muro M., van Dijk R., Godfroy A. & Nadeu E., 2024. *Increasing climate change resilience through sustainable agricultural practices*. Διαθέσιμο στο: IEEP AISBL <https://ieep.eu/publications/increasing-climate-change-resilience-through-sustainable-agricultural-practices/> [Πρόσβαση: 10 Δεκέμβρη 2025].
- Τσακμάκης Χ., 2025. *Τεχνολογία και Αγροτικός Τομέας: Το μέλλον είναι εδώ!* Διαθέσιμο στο: Webinarium.gr <https://webinarium.gr/ta-nea-mas-articles/71-technologie-kai-agrotikos-tomeas-to-mellon-einai-edo> [Πρόσβαση: 10 Δεκέμβρη 2025].